

WPŁYW UCZESTNICTWA W RUCHU SPORTOWYM NA KSZTAŁTOWANIE OSOBOWOŚCI

Sport jako element kultury globalnej może być miejscem przekazu społecznie cenionych uniwersalnych wartości, takich jak: równość, solidarność, pokój. Już od początku swojego istnienia związany był z problematyką moralną, a jedną z jego ról było dostarczanie pożądanых społecznie kryteriów ocen i reguł postępowania. Uczestnicy aktywności sportowej wkraczają w świat jego immanentnych wartości i specyficznego dla niego etosu. Wartości te mogą oddziaływać na ich osobowość i kształtować ją.

Przestrzeń aksjologiczną sportu tworzą działania podejmowane przez konkretnych ludzi¹. Nadają one wartość wszystkim ich czynom, także na polu sportu. Według Zbigniewa Krawczyka, czynny udział w aktywności sportowej wiąże się z przekazem wielu typów wartości, które mogą i powinny być wykorzystywane wychowawczo². Również Stanisław Kowalczyk wskazuje, że możliwości rozwoju człowieka związane z aktywnością sportową są wielorakie³. Dla zawodników sport jest bezpośrednio źródłem wartości witalnych i użytecznych, ale nie tylko. Czynne uprawianie sportu wymaga aktywności i sprawności intelektualnej: uwagi, wyobraźni, zmysłu obserwacji, pomysłowości, przewidywania, a przede wszystkim logicznego myślenia. Można więc mówić o wartościach poznawczych sportu, gdyż dzięki niemu zawodnik rozpoznaje skalę i granice swoich możliwości fizycznych oraz psychicznych.

¹ J. Niewęglowski (2001), *Wychowywać do aksjologii sportu*. W: Z. Dziubiński [red.], *Aksjologia sportu*, Warszawa: 230.

² S. Kowalczyk (2006), *Humanistyczna koncepcja sportu Zbigniewa Krawczyka*. W: J. Kosiewicz [red.], *Sport, kultura, społeczeństwo. Księga pamiątkowa w 75-lecie urodzin prof. Zbigniewa Krawczyka*, Warszawa: 234.

³ S. Kowalczyk (2002), *Elementy filozofii i teologii sportu*, Lublin: 94.

Niektóre typy sportu są okazją do poznania środowiska naturalnego: związanych z nim możliwości wypoczynku i ewentualnych zagrożeń. Niemal każdy sport ma charakter społeczny, co umożliwia poznanie środowiska sportowego: współzawodników, trenerów, działaczy, publiczności⁴. Stanisław Kowalczyk wskazuje, że wartości witalne związane z domeną sportu, są niezwykle cenne w rozwoju człowieka⁵. Tym niemniej nie są to wartości najwyższe, dlatego muszą być podporządkowane prawom moralnym.

Wśród niezbędnych w aktywności sportowej wartości i sprawności moralnych wyróżnia: roztropność, sprawiedliwość, męstwo i umiarkowanie⁶. Z roztropnością wiążą się takie wartości i sprawności, jak inteligencja, spostrzegawczość, przezorność, rozwaga, przytomność umysłu i ostrożność⁷. Są one niezbędne w aktywności sportowej, a równocześnie przez nią doskonalone i utrwalone. Uczestnictwo w sporcie wymaga zachowania umiaru, rozwagi, ostrożności i koncentracji. Roztropność powinna więc towarzyszyć zawodnikowi na wszystkich etapach aktywności sportowej: przy wyborze odpowiedniej dla siebie specjalizacji i w trakcie ćwiczeń. Sprawiedliwość w sporcie to przede wszystkim zgodna z prawdą ocena własnych i cudzych osiągnięć⁸. Nakazem sprawiedliwości jest respektowanie reguł gry, wcześniej ustalonych i akceptowanych, na czele z zasadą *fair play*.

Z kolei męstwo jest potrzebne w aktywności sportowej, zwłaszcza w takich sportach, jak alpinizm, skoki narciarskie, boks itp.⁹. Sport oswaja zawodnika z zagrożeniami ze strony przyrody czy silniejszego przeciwnika, a równocześnie skłania do koncentracji, czujności i szybkiego refleksu w zaistniałych sytuacjach. Cnotami pokrewnymi męstwu są: wytrwałość, cierpliwość i wielkoduszność. Wytrwałość i cierpliwość są niezbędne w każdym racjonalnie uprawianym sporcie, który wymaga opanowania trudnej nieraz techniki, znajomości zasad gry, perfekcji w wykonywaniu itp. Wielkoduszność opiera się na zdrowej i naturalnej ambicji człowieka. Dla sportu duże znaczenie ma także cnota umiarkowania, która uzdalnia zawodnika do opanowania siebie przy korzystaniu z wartości zmysłowych i ludycznych¹⁰. Aktywność sportowa wymaga od zawodnika opanowania, umiaru i samodyscypliny.

⁴ Dz. cyt.

⁵ Dz. cyt.: 47.

⁶ Dz. cyt.: 132.

⁷ Dz. cyt.: 133.

⁸ Dz. cyt.: 135-136.

⁹ Dz. cyt.: 137.

¹⁰ Dz. cyt.: 137-138.

Zaprezentowane stanowisko wskazuje na liczne wartości, jakie niesie w sobie uczestnictwo w ruchu sportowym, m.in. może uczyć ono dyscypliny społecznej, umiejętności zespołowego współdziałania, odpowiedzialności. Realizacja wartości zakłada ścisły związek między doskonaleniem sprawności fizycznej i przezwyciężaniem psychicznych słabości i ograniczeń. Badacze sportu zauważają jednak zagrożenia dla przekazu jego wartości wynikające m.in. z „filozofii sukcesu”. Jak wskazuje Halina Sekuła-Kwaśniewicz, oczekuje się, aby sport był dziś bardziej nagradzający emocjonalnie bądź wymierny materialnie, poszukuje się w nim ułatwień szeroko rozumianego sukcesu¹¹. Tracą natomiast na znaczeniu utrudnienia wyrażające się w ścisłych nakazach i zaleceniach postępowania moralnego. W celu odwrócenia tego negatywnego procesu należy wskazywać na pozytywne wartości, jakie niesie ze sobą udział w aktywności sportowej oraz prezentować postawy sportowców godne do naśladowania.

Przykładem kampanii medialnej, która propagowała aktywność sportową i wskazywała na pozytywne wartości sportu, była kampania wizerunkowa marki odzieżowej 4F pod hasłem „4F Zaczynj. Wytrwaj”. Kampania rozpoczęła się w marcu 2016 r. i prowadzona była w 3 odsłonach do września 2016 r.¹². Na utworzonej stronie internetowej ambasadorzy marki propagowali zdrowy styl życia, motywowali do podejmowania aktywności sportowej i kibicowania naszym sportowcom na igrzyskach w Rio de Janeiro. Materiały wideo związane z akcją były dostępne w Internecie oraz wyświetlane w sieci kin Multikino.

W pierwszym etapie kampanii wzięli udział trenerzy personalni: Adrian Palka, Marcin Zontek i Tomasz Stańczyk, pracujący w klubach fitness, którzy zachęcali do walki z wymówkami i proponowali programy treningowe profilowane dla różnych poziomów zaawansowania¹³. Druga odsłona kampanii koncentrowała się na powodach, dla których ludzie uprawiają aktywność fizyczną¹⁴. W materiałach video swoje powody podali m.in. były siatkarz i selekcjoner reprezentacji Polski siatkarzy Stephane Antiga, model Adam Kaszewski oraz aktorka Karolina Gorczyca.

Trzecia odsłona kampanii była nastawiona na zachęcenie Polaków do aktywnego kibicowania naszym sportowcom na igrzyskach w Rio de Janeiro. Jej twarzami byli Maria Andrejczyk – rekordzistka Polski i mistrzyni Europy

¹¹ H. Sekuła-Kwaśniewicz (2006), *Moralność a kultura fizyczna*. W: Z. Krawczyk [red.], *Socjologia kultury fizycznej*, Warszawa: 134-135.

¹² <http://www.marketing-news.pl/> (dostęp: 30.12.2016).

¹³ Dz. cyt.

¹⁴ W. Herra (2016), *Między inspiracją, a motywacją*, <http://www.psychologiasportu.pl/4f-zaczynj-wytrwaj> (dostęp: 30.12.2016).

juniorów w rzucie oszczepem, uczestniczka igrzysk olimpijskich w Rio de Janeiro i Rafał Wilk – były żużlowiec, trzykrotny złoty medalista igrzysk paraolimpijskich w kolarstwie ręcznym (w tym zdobywca złotego modelu na igrzyskach paraolimpijskich w Rio de Janeiro)¹⁵. Sportowcy w kampanii marki 4F udowadniali, że wytrwałość jest kluczową cechą w sporcie i w życiu. Szczególnie widoczne jest to w postawie Rafała Wilka, który pokazuje, że nie ma rzeczy niemożliwych. Na swojej stronie internetowej pisze o sobie: „Sport jest moją pasją, którą realizuję z takim samym zaangażowaniem na każdym etapie swojego życia. Przed wypadkiem, który miał miejsce w 2006 r. na torze żużlowym, wiązałem swoją przyszłość z żużlem. Jako junior zdobyłem dwa złote medale w drużynowych mistrzostwach Polski. W 2005 r. zostałem wybrany sportowcem i trenerem roku w Krośnie. Wypadek przekreślił możliwość dalszego rozwoju na tym polu, ale otworzył drogę do kolarstwa ręcznego. Wykorzystuję tę szansę każdego dnia. Daję z siebie wszystko zarówno na treningach, jak i na zawodach”¹⁶.

Rafał Wilk dzięki wytrwałości, pokonywaniu własnych słabości, niezłomności charakteru osiągnął sportowy sukces. Pomimo tragicznego wypadku na torze żużlowym nie zrezygnował ze swojej pasji jaką jest sport. Jego nową dyscypliną zostało kolarstwo ręczne i odnosi w niej medalowe sukcesy. W 2013 r. za wybitne osiągnięcia sportowe i za promowanie Polski na arenie międzynarodowej został odznaczony przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Bronisława Komorowskiego Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski¹⁷

Kampania wizerunkowa pokazała, że udział w ruchu sportowym jest szkołą budowania charakteru. Uczy wytrwałości, samozaparć, współdziałania, odpowiedzialności. Aktywny udział w sporcie to nie tylko doskonalenie sprawności fizycznej, ale też kształtowanie osobowości poprzez przezwyciężanie psychicznych słabości i ograniczeń.

¹⁵ *Rafał w kampanii marki 4F*, <http://www.rafalwilk.com/> (dostęp: 30. 12. 2016).

¹⁶ <http://www.rafalwilk.com/o-mnie/> (dostęp: 30.12.2016).

¹⁷ *Odznaczenia za zasługi dla rozwoju sportu osób niepełnosprawnych*, <http://www.prezydent.pl/archiwum-bronislawa-komorowskiego/aktualnosci/ordery-i-odznaczenia/> (dostęp: 30.12.2016).